

Onderhoud van houten buitenschrijnwerk

Het onderhoud van houten buitenschrijnwerk is van kapitaal belang ter verzekering van de duurzaamheid (werking, vormvastheid, ...) en het behoud of de verbetering van het oorspronkelijke uitzicht. Hoewel het onderhoud in bepaalde gevallen duidelijk te wensen overlaat, moet men soms vaststellen dat de verwaarlozing ervan na de plaatsing bewust gebeurt uit esthetische of ecologische overwegingen. Deze praktijken druisen echter in tegen de regels der kunst en kunnen bovendien zeer nefast zijn voor de duurzaamheid en de prestaties van het schrijnwerk.

Tekst: ir. C. Decaesstecker, WYCOR

Ontwerp en afwerking van het schrijnwerk

Om de goede prestaties van het schrijnwerk te vrijwaren, moeten het ontwerp, de plaatsing, de bescherming en de afwerking ervan correct gebeuren. Terwijl de eerste twee taken meestal voor rekening zijn van de schrijnwerker, dient men de contractuele documenten te raadplegen om te weten wie verantwoordelijk is voor de afwerking. De onderhoudswerkzaamheden vallen ten laste van de opdrachtgever, die deze eventueel kan toevertrouwen aan een aannemer. De bouwprofessionelen moeten alle gegevens, vereist om het goede onderhoud van het schrijnwerk te waarborgen, ter beschikking stellen en bovendien vermelden wat de risico's zijn bij het achterwege laten ervan.

Onderhoud van het schrijnwerk

De onderhoudswerkzaamheden hebben niet alleen betrekking op de houtafwerking, maar ook op het hang- en sluitwerk, de soepele voegen ter verzekering van de lucht- en waterdichtheid en alle andere schrijnwerkdelen zoals : beglazing, kitvoeg, glaslat, dichting ter verzekering van de luchtdichtheid, ontwateringsgroeven, soepele aansluitvoeg, vleugel, vast kader en decompressiekamer.

Bepaalde taken moeten jaarlijks uitgevoerd worden, andere moeten herhaald worden naargelang van de behoeften en volgens de mate van blootstelling. Tabel 1 geeft een overzicht van de aard en de periodiciteit van de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden. Bij de vervanging van oude soepele dichtingsprofielen dient men rekening te houden met de diepte van de sponning, de omtrekvoeg, de samendrukking van de voeg en de afmetingen van de bevestigingslijst. Oude dichtingsprofielen (van het PVC-type) zijn onverenigbaar met tal van verfsorten, waaronder verven op waterbasis, en moeten vervangen worden door andere, beter presterende materialen, zoals bijvoorbeeld thermoplastische elastomeren (TPE).

Het onderhoud van de afwerking is erg belangrijk, omdat ze een vierledige doelstelling heeft:

- de verfraaiing van het uitzicht;
- de verlenging van de levensduur van het schrijnwerk;
- de vereenvoudiging van het onderhoud;
- de bescherming van het hout tegen de klimaatvoorwaarden, waaronder:
 - de fotochemische aantasting door de ultraviolette straling (UV) van het zonlicht
 - grote schommelingen van het vochtgehalte van het hout als gevolg van aflopend water, bezonning, de relatieve luchtvochtigheid, droge wind,...
 - het uitspoelen van inhoudsstoffen en vlekvorming door vocht.

De op het hout aangebrachte afwerkingsproducten (de initiële behandeling van houten buitenschrijnwerk is doeltreffender wanneer deze aangebracht wordt in de fabriek) vereisen een regelmatig onderhoud, afhankelijk van het gebruikte product. Een normaal onderhoud, rekening houdend met de periodiciteit en de werkzaamheden zoals bepaald in tabel 2, laat toe de goede staat van het uitzicht van het schrijnwerk te behouden. In principe beschermt de afwerking van het schrijnwerk het hout niet tegen aantasting door schimmels en insecten. Beschermingsafwerkingsystemen op basis van C2-producten vormen hierop echter een uitzondering. De producten die gebruikt worden voor buitentoepassingen moeten bestand zijn tegen de weersinvloeden, waterdampdoorlaatbaar zijn en ook pigmenten bevatten of dekkend zijn ter bescherming tegen UV-straling. Het binnenoppervlak van vensters en deuren moet zodanig afgewerkt zijn dat dit minder dampdoorlaatbaar is dan het buitenoppervlak. De aanwending van filmvormende vernissen wordt afgeraden voor buitentoepassingen, maar is wel uiterst geschikt voor een binnenafwerking.

Ontwerp en bescherming van het schrijnwerk

‘Voorkomen is beter dan genezen’. Deze zegswijze is eveneens van toepassing op houten buitenschrijnwerk. Door het treffen van bepaalde eenvoudige constructieve maatregelen is het immers mogelijk de onderhoudsfrequentie sterk te beperken. Zo zal het eventuele water dankzij de uitvoering van afgeschuinde randen ter hoogte van de horizontale delen bijvoorbeeld makkelijker kunnen wegstromen en afgevoerd worden. Het voorzien van dakoversteken, druiplijsten bovenaan of de plaatsing van het schrijnwerk in een neg kan dan weer leiden tot een vermindering van de regenbelasting.

Tabel 1. Aard en periodiciteit van de onderhoudswerkzaamheden voor het schrijnwerk

Aard van de werken	Periodiciteit	Opmerkingen
Reiniging Beglazing ⁽¹⁾ Beglazingsvoegen Vleugel en vast kader Hang- en sluitwerk Ventilatioorosters Mechanische (rol)luiken Ontwateringsgroeven Decompressiekamer	Afhangkelijk van de blootstelling	<ul style="list-style-type: none"> De beglazing, de beglazingsvoegen, het vleugel- en kaderprofiel, de ventilatioorosters en de mechanische (rol-)luiken moeten (afhankelijk van de vervuilingsgraad) gereinigd worden met zuiver water waaraan eventueel een beetje detergent toegevoegd wordt. Het gebruik van schurende producten is niet toegelaten. Organische oplosmiddelen (bv. alcohol, ...) en sterk alkalische producten (zoals ammoniak) zijn uit den boze. Het hang- en sluitwerk moet gereinigd worden met een licht vochtig doek, eventueel na onderdompeling in wat detergent. Het gebruik van agressieve producten is afgeraden. De reiniging van het schrijnwerk met behulp van een hogedrukreiniger is uit den boze. De ontwateringsgroeven van de vleugels en de vaste kaders moeten vrijgemaakt worden. Ook de decompressiekamer moet schoongemaakt worden. De goede werking moet gecontroleerd worden.

<p>Controle (eventueel vervanging) Soepele kitvoegen voor de aansluiting met de beglazing Soepele dichting ter verzekering van de luchtdichtheid Soepele kitvoeg voor de aansluiting tussen het schrijnwerk en de ruwbouw</p>	<p>Jaarlijks</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Soepele kitvoegen ter verzekering van de aansluiting : de staat van de kitvoegen moet visueel beoordeeld worden. Ook hun hechting aan de ondergrond (beglazing, houten element, ruwbouw, ...) dient aan een controle onderworpen te worden. Delen die gebreken vertonen moeten vervangen worden (bv. door vogels beschadigde soepele voegen). Wanneer de voegen beschilderd zijn, moet men – zonodig – hun afwerking vernieuwen. • De soepele dichtingen ter verzekering van de luchtdichtheid moeten gereinigd worden met zuiver water waaraan eventueel een licht detergent toegevoegd wordt. Daarnaast dient men de algemene staat ervan te controleren, de gelaste aansluitingen aan een onderzoek te onderwerpen (bv. in de hoeken) en de verharde of beschadigde dichtingen te vervangen (bv. door TPE). Deze dichtingen mogen niet overschilderd worden.
<p>Onderhoud van het hang- en sluitwerk Cilinders Beslag, sloten Mechanische luiken en roosters Rolluiken</p>	<p>Jaarlijks</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wanneer het hang- en sluitwerk blootstaat aan agressieve omgevingsvoorwaarden (bv. industriezone, kust, zwembaden, zuivelfabriek) moet men het beschermen tegen corrosie. • De beweeglijke delen moeten gesmeerd worden: <ul style="list-style-type: none"> ○ cilinders: grafiet of siliconenspray. Het gebruik van olie of vet is uit den boze ○ beslag: niet-agressieve olie of zuurvrij vet. Voor de sluitplaten kan men gebruik maken van vaseline. • De afstelling, de herstelling of de vervanging van het hang- en sluitwerk en de sloten (draaikipramen, hefschuiframes, ...) moet gebeuren door specialisten. Indien de werking te wensen overlaat, kan het soms nodig zijn het hang- en sluitwerk en de sloten af te stellen, te herstellen, of – indien nodig – te vervangen. Doorgaans moet het hang- en sluitwerk opnieuw afgesteld worden wanneer er gebruiksproblemen optreden of wanneer de samendrukking van de soepele dichtingsvoegen ter verzekering van de luchtdichtheid niet langer gewaarborgd is. • Bij mechanische poorten, luiken en roosters dient men de bedienings- en sluitingsorganen te controleren en de bevestigingen na te kijken.

Reiniging en controle van de ventilatieroosters

- **De bevestigingen moeten gereinigd worden en de goede werking ervan moet aan een controle onderworpen worden.**

⁽¹⁾ Bepaalde cementbestanddelen kunnen aanleiding geven tot afzettingen die zeer moeilijk schoon te maken zijn. Deze moeten bijgevolg zo snel mogelijk van de beglazing verwijderd worden. Het gebruik van schurende producten die niet speciaal voor dergelijke toepassingen ontwikkeld werden, wordt afgeraden.

Tabel 2. Aard en periodiciteit van de onderhoudswerkzaamheden voor de houtafwerking.

Aard van de werken	Frequentie in jaren ⁽¹⁾							Opmerkingen
	2	3	4	5	6	7		
Onderhoud van het houten afwerkings-systeem								
C2-systemen (niet-filmvormende producten)	X	X	-	-	-	-	Na 1 tot 2 jaar wordt het schrijnwerk gereinigd en wordt onmiddellijk een nieuwe afwerkingslaag aangebracht. Het is doorgaans niet nodig het element in zijn geheel te behandelen. Meestal volstaat de correctie van de horizontale delen (onderregels). Voor transparante beitsen: 2 tot 3 jaar.	
CTOP-systemen (semi-filmvormende producten)	-	X	X	X	-	-	3 tot 5 jaar na de laatste behandeling wordt het hout gereinigd, dan lichtjes afgeschuurd en afgestoft en tenslotte voorzien van een nieuwe afwerkingslaag.	
Verfsystemen (filmvormende producten)	-	-	-	-	X	X	6 tot 7 jaar (of meer) ⁽²⁾ na de eerste beschildering worden de vensters en deuren gereinigd, afgeschuurd, afgestoft en herschilderd.	
Algemeen	Beschilderd hout moet regelmatig gereinigd worden (zie hiervoor). Men dient er wel op te letten dat het gebruik van detergents aanleiding kan geven tot glansverliezen. Indien men een nieuwe verflaag wenst aan te brengen, moet men eerst de soepele profielen ter verzekering van de luchtdichtheid verwijderen om deze niet te overschilderen. De onderhoudsfrequentie is onder meer afhankelijk van de staat, de oriëntatie en het reliëf van de gevel van het gebouw, evenals van de aard van de afwerking. Voor het onderhoud van het schilderwerk dienen bepaalde bijzondere principes in aanmerking genomen te worden (zie TV 159).							
⁽¹⁾ Het onderhoud kan vervroegd worden voor delen die blootstaan aan zeer agressieve omgevingsvoorwaarden (zuidwestelijke oriëntatie, horizontale delen, ...).								
⁽²⁾ Dankzij de geïntegreerde afwerking in de spuitcabine van de schrijnwerkerij kan het eerste onderhoud uitgesteld worden tot 10 jaar of zelfs beter.								